

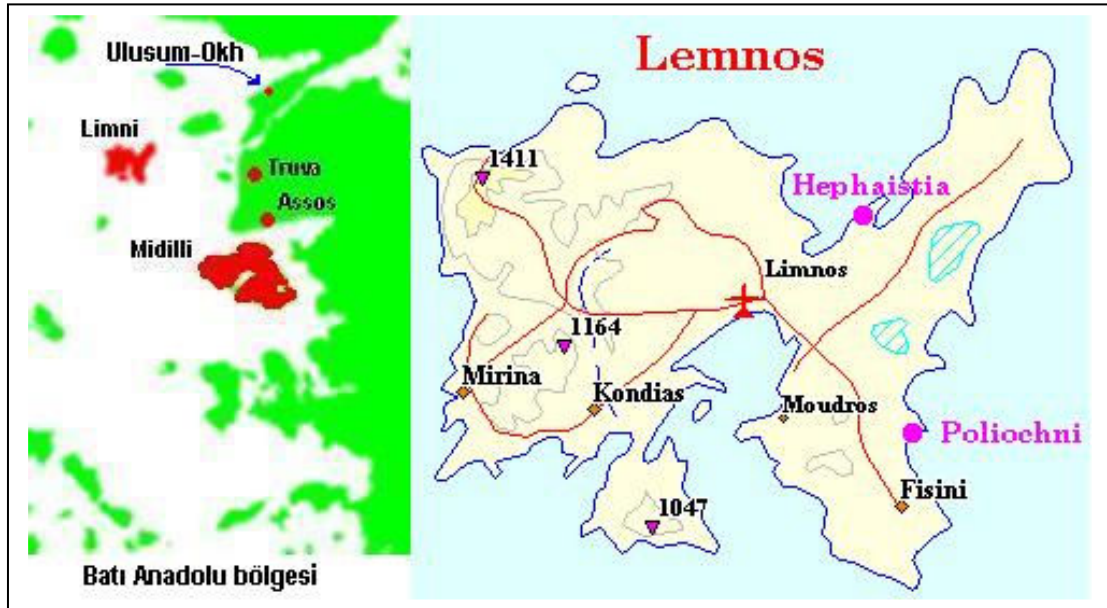
Konu: **Kadim Diller ve Yazılar**

Yazı: **24**

As, Okh ve Tur halkı

Doç. Dr. Haluk Berkmen

Limni (Lemnos) adasında bulunmuş bir yazıtın **As** halkı tarafından oluşturulduğundan bir önceki yazımda söz ettim. Bu halk sadece Limni adasında değil, tüm Ege adalarında ve kıyılarında yerleşim bölgeleri kurmuştur. Alttaki resimde solda Ege kıyıları ve sağda **Lemnos** adası görülüyor. Lemnos adasının iki önemli yerleşim merkezi Hephaistia ve Poliochni şehirleridir. **Hephaistia** şehri ile Girit'teki **Phaistos** şehrinin hemen hemen aynı ismi taşıması her iki ada kültürünün aynı olduğuna işaretler.

Diğer önemli şehir olan Poliochni adını **Poli** (çok) - **Ochni** (Okh-lu) şeklinde ayırırsak **ÇOK OKHLU**, yani "kalabalık bir Ok toplumu" anlamı ortaya çıkar. Zaten Poli sözü kalabalık halde yaşayan "şehirli" demektir. Poli ile Türkçe "Bol" sözü arasındaki ilişki dikkat çekicidir. Kadim dönemde Limni adasına **AS** boyları ile birlikte **OK** boylarının da yerleşmiş oldukları anlaşılıyor. AS ve OK boyları bir-arada olduklarından ve aynı dili konuştuklarından tümüne **SAKA** veya **AKHA** denmiştir. AKHA'lar MÖ 1600 yıllarında Mora yarımadasına kadar yayılmışlardı. MÖ 1200 yıllarına gelindiğinde Girit, Çanakkale ve Rodos'u istila ettiler. Ege Denizinde söz sahibi oldular.

Midilli, yani **Lesbos** adası Amazonların (savaşçı kadınların) asıl yerleşim bölgesi idi. Ancak, denizci yönleri gelişmiş olan Amazonlar tüm batı Anadolu'da şehirler kurmuşlardır (Bkz. 17 sayılı **Tarkandemos Parası** başlıklı yazım).

Anadolu'nun Ege kıyılarında Ön Türkler tarafından kurulmuş fakat zaman içinde Yunan kültürü etkisine girmiş üç önemli merkezden söz etmek isterim. Bunlar **Truva**, **Assos** ve **Lysimakheia** şehirleridir. Truva adı aslında bir şehir adı olmayıp bir bölge adıdır. Bölge **Tur-Öyü** adından **TROİA** adına ve sonra TRUVA şekline dönüşmüştür. Tur Öyü ise /**Tur halkının bölgesi**/ demektir. "**Dor**" adıyla bilinen halkın aslında Tur halkı olduğu kanısındayım. Akdeniz ve Ege adalarına yerleşen Dor'lar güneş ilahı olan **Helios**'a ve tanrıça Atena'ya (ATA-ANA) taparlardı (Bkz. 4 sayılı **Güneş Kültü ve Tanrıçalar** başlıklı yazım).

Avusturyalı araştırmacı **Helmut Uhlig** (1922-1997) Truva konusunda şu açıklamaları yapıyor: (Kaynak: **Avrupa'nın Anası Anadolu**, Telos yayınları, sayfa 123)

*"Truva adıyla bir kent, Çanakkale'de ya da başka bir yerde hiçbir zaman olmadı. Burası, Homeros tarafından 'İliyada' (**İlias**) olarak tanımlandı. Bu ad, orada yaşayanların 'Truvalı' adını kullanmasından kaynaklandı. Hektor ve Priamos gibi kahramanlar ile Paris gibi hoppa kişiler de bu halktı. Kentin Yunanca'daki tarihi adı **İlion** ya da **İlios**'tu ve bu nedenle de destandaki adı **İliyada**'ydı."*

İlias adının aslında **AS-İLİ** olduğu ve sözcüklerin yer değiştirmiş şekliyle "**As halkının bölgesi**" anlamına geldiği anlaşılıyor. Bunun nedeni de okunuşun yönü olabilir. Keza, diğer şekilleri olan İlion /**Evren İli**/ ve İlios da /**Osk ili** veya **Okh ili**/ sözcüklerinden türemiş olmaları kuvvetle mümkündür. Hektor adında da **Okh-Tur** kök sözcükleri bulunabilir. Truva'nın fethedilip Yunanlaşması M.Ö. 1180 yıllarına rastlar. Bu tarihten sonra, zaman içinde, Ege kıyılarına Yunan dili ve kültürü hakim olmuştur.

Ancak, kadim kültürde yetişen düşünürler bu bölgede yeşermeye devam etmişlerdir. Örneğin, **Aristoteles** (Aristo, M.Ö. 384-322) **Asos** şehrinde uzun süre yaşamıştır. Asos'un açılımı AS-IS /**As halkına ait**/ olduğu apaçık ortadadır.

Çanakkale-Bolayır yakınlarında bulunmuş olan kadim bir kent de **Lysimakheia** yerleşimidir (Kaynak: **Toplumsal Tarih dergisi**, Ağustos 2007, sayı 164, sayfa 22). Alttaki resimde Lysimakheia şehrini kuran ve şehre adını veren kral Lysimakhos adına basılan sikke görülüyor. M.Ö. 309 yılında kurulduğu iddia edilen bu şehrin kadim bir Ön-Türk kültürü ile ilişkili olduğu görüşündeyim. Sikke üzerinde başı bulunan kişinin koç boynuzları taşıdığına dikkatinizi çekerim. Bu özellik doğrudan Ön-Türk kültürünü hatırlatmaktadır.

Sikkenin diğer yüzünde oturan savaşçı (başlığı, kalkanı ve mızrağı olan) bir kadın görülüyor. Bu resim bize anaerkil Amazon kültürünü ve tanrıça Atena **ATA-ANA** kültürünü hatırlatıyor. Kadının dizi üzerinde kısa bir OK simgesi var. Bu simge de **OKH** kültürüne işaret ediyor.

Dik olarak yazılmış olan LYSİMAKHO sözcüğünü ULUSUM-AKHA veya ULUSUM-OKH şeklinde okumak pekala mümkündür. L ve Y harfleri birlikte ULU şeklinde okunabilir. –SİM takısı ise aidiyet belirten bir Türkçe kökenli takı olduğu ortadadır. BASİLİS sözcüğü özel isim olabileceği gibi "**basmak**", "hâkim olmak, yönetmek" anlamlarına da pekâla gelebilir. Bu iki sözcüğün "**Yöneten OKH ulusudur**" anlamına geldikleri görüşümdedir.